

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พลังอำนาจของสื่อมวลชนมีอิทธิพลสำคัญ สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมหรือมีปฏิริยาผลกระทบต่อการรับสารจากผู้ชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นผลมาจากเนื้อหารายการ ผู้ผลิตรายการหรือแม้แต่ผู้ชมรายการล้วนมีพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมกับทางรายการมากกว่าเพียงแค่ได้รับสาระความรู้ ความบันเทิงหรือการได้ผ่อนคลายอารมณ์จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีรายการให้ผู้ชมเลือกรับชมหลากหลายรายการ หากแต่การรับสารของผู้ชมแล้วมีส่วนร่วมกับทางรายการในการมีปฏิริยาการแสดงออกหลายรูปแบบที่มีต่อผู้ผลิตรายการหรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมรายการ การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ สามารถก่อให้เกิดปรากฏการณ์ "พลังน้ำใจจากผู้รับสาร" หลังจากการรับชมรายการสารคดี " คนค้นคน "

เมื่อผู้ชมรายการมีส่วนเกี่ยวข้องและเข้าไปมีส่วนร่วมกับทางรายการโทรทัศน์ คุณลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของสื่อโทรทัศน์ที่ดูเหมือนเป็นสิ่งที่น่าหลงใหลมากกว่าการใช้ชีวิตของผู้ชมรายการ โดยเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้จากสื่อ ซึ่งเหมือนกับนักจิตแพทย์ที่ต้องเก็บข้อมูลมากมายจากผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสิ่งที่พวกเขาเองได้รับรู้ ประเด็นการค้นคว้าของคนทุกคนซึ่งอยู่ห่างไกลเกินกว่าที่เขาจะเข้าใจ มันเป็นการให้ประสบการณ์ที่มากกว่าการเข้าใจ ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลถึงพฤติกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสั่งสมข้อมูลต่างๆของสื่อและเทคโนโลยี (Marshall Mc Luhan.Understanding Media : The extension of man,2002)

Mc Quail (2000) กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนเป็นกระบวนการหนึ่งในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสังคม (The Mediation of Social Relations) สื่อมวลชนเป็นตัวกลางระหว่างความเป็นจริงกับการรับรู้และความเข้าใจของคนในสังคม นอกจากนี้ Mc Quail (2000) ได้เสนอเรื่อง แนวคิดอิทธิพลการนำเสนอของสื่อมวลชน(Negotiated media influence) ไว้ว่า ในงานเนื้อหาของสื่อมวลชนและผู้รับสารรวมถึงองค์กรของสื่อ เริ่มต้นในช่วงปลายปี ค.ศ 1970 เกิดแนวคิดใหม่เรื่อง ผลกระทบของสื่อ ซึ่งได้ถูกนิยามขึ้น เรียกว่า " Social Constructivist " (การประกอบสร้างทางสังคม) โดย Gamson Modigliani ,1989 ซึ่งเกี่ยวข้องกับมุมมองของสื่อในด้านการให้ความสำคัญของผลกระทบในการประกอบสร้างความหมาย (Constructing

Meaning) การประกอบสร้างนั้นอยู่ในระบบของผู้รับสาร โดยผู้รับสารเป็นผู้สร้างความหมายเอง กระบวนการเป็นตัวกลางนี้เกี่ยวข้องกับอิทธิพลจากบริบททางสังคมของผู้รับสาร (Mc Quail's Mass communication Theory ,2000)

ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อประชาชนมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เนื่องจากสามารถเข้าถึงการรับรู้ของผู้ชมรายการได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งให้ทั้งความเพลิดเพลินและผ่อนคลายความเครียดแล้ว ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสาร สารต่างๆและสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในสังคม เป็นเสมือนห้องเรียนที่สามารถถ่ายทอดทั้งภาพและเสียงได้ในขณะเดียวกัน ผู้ชมรายการสามารถเลือกที่จะศึกษาวิชาต่างๆ โดยการเลือกรับชมรายการตามทัศนคติ ความชอบ และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งสาระจากรายการโทรทัศน์มีส่วนต่อการสร้างสรรค์ความรู้ต่อผู้ชม นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนของโลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตแล้ว

นอกจากนี้รายการโทรทัศน์ยังได้แสดงบทบาทในการโน้มน้าว ทำให้เกิดพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกในสังคม จากการศึกษาที่ผู้ชมสามารถเลือกรับชมตามความต้องการของแต่ละบุคคลตามประเภทของรายการโทรทัศน์ที่มีหลากหลาย เพราะสื่อมวลชนมีอิทธิพลสำคัญในการโน้มน้าวเรื่องความเชื่อและค่านิยมต่างๆ รวมถึงการรับรู้ของสาธารณชนให้เกิดขึ้นได้ในเรื่องของข้อเท็จจริงต่างๆ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงปัญหาของสังคมที่ต้องแก้ไข เห็นได้จากปรากฏการณ์ที่ดีหลายอย่างจากสื่อโทรทัศน์

การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมกับสื่อในการช่วยระดมความคิดเห็น ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในสังคม โดยสื่อโทรทัศน์ยังสะท้อนภาพความเป็นจริงต่างๆให้ชัดเจนขึ้นในสังคมเป็นก้าวกระโดดความคิด จิตใจ และปลุกมโนสำนึก คุณธรรมอันดีงามต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับคนในสังคม รวมถึงยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของหน่วยงานรัฐบาลในการแก้ปัญหาสังคมอีกด้วย หากผู้ชมรายการได้ทำความเข้าใจเห็นอกเห็นใจและร่วมแสดงออกในเรื่องของการช่วยเหลือแบ่งปันให้กับคนในสังคมด้วยกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่บรรลุผลสำเร็จของการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดี สามารถปรากฏให้เห็นได้เป็นรูปธรรมและแตกต่างจากมุมมองที่บางคนมองว่า สื่อเป็นเพียงโลกมายาที่มุ่งให้แต่ความบันเทิง โดยปราศจากการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนโลกแห่งความจริงของชีวิตคนในสังคม เพราะด้วยความเชื่อเดิมๆในเรื่องความอยู่รอดของรายการโทรทัศน์ที่ว่า ผู้ชมรายการส่วนใหญ่ให้ความนิยม

ต่อรายการประเภทบันเทิงมากกว่ารายการประเภทเชิงความรู้ รวมถึงการถูกครอบงำโดยลัทธิทุนนิยมระบบผู้อุปถัมภ์รายการ

ทั้งนี้ เมื่อปี 2546 รายการสารคดีโทรทัศน์รายการหนึ่งที่ชื่อว่า "คนค้นคน" ได้ทำให้เกิดความเชื่อใหม่ ๆ ขึ้นในวงการสารคดีไทย จากการตอบรับของผู้ชมรายการที่ได้ให้ความสนใจในการเลือกรับชมรายการและมีส่วนร่วมกับการดั่งกล่าว และนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและส่งคมจากผู้ชมรายการไปสู่ผู้ร่วมรายการ ซึ่งมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่น่าสนใจในการศึกษาถึงปฏิกิริยาของผู้ชมรายการในการแสดงออกมาในเชิงบวกในด้านการสะท้อนทัศนคติของผู้ชมรายการออกมาสู่สังคม

"จากการเปลี่ยนคอนเซ็ปต์ของโมเดิร์นไนน์ ทวีและใช้โลโก้ใหม่ MCOT แทน อ.ส.ม.ท. พร้อมวางตำแหน่งทางการตลาดและบุคลิกสถานีให้เป็นสถานีข่าวสาร โดยแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกเป็นระยะคือ ระยะแรกใช้คอนเซ็ปต์ ข่าวและสาระ จากนั้นจึงเริ่ม เฟส 2 ด้วยการดึงเอกชนเข้ามาร่วม เพื่อเน้นความหลากหลายของรูปแบบรายการให้มากขึ้น เช่น ดึงเกมส์โชว์เข้ามาอยู่ในช่วงข่าวภาคค่ำ เพิ่มรายการสารคดี แดนสนธยา คนค้นคน และ ถึงลูกถึงคน ซึ่งจะเป็นเทรนด์ใหม่ของโทรทัศน์ทั่วโลก เน้นรายการที่นำความจริงและชีวิตจริงมาเปิดเผยมากขึ้น" (มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ , กรุงเทพธุรกิจ 7 พฤศจิกายน 2547) ท่ามกลางรายการบันเทิงประเภทเกมส์โชว์ที่กำลังเฟื่องฟู รายการ "คนค้นคน" เป็นรายการแนวสารคดีชีวิตเชิงละคร (Docu-Drama) ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ของรายการโทรทัศน์ไทยให้แก่ผู้ชมรายการและถือกำเนิดจากคุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ผู้ก่อตั้งบริษัท ทิวบูรพา จำกัดและเป็นผู้ริเริ่มผลิตรายการสารคดีชีวิตสร้างสรรค์สังคมที่ชื่อว่า "คนค้นคน" จากการรวบรวมประสบการณ์ในชีวิตการทำงานด้านสื่อโทรทัศน์ที่มากกว่า 10 ปี จากการให้โอกาสของสถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์ ทวี (ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.) ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในปี 2546 โดยการนำของผู้อำนวยการสถานีคนใหม่ คือ คุณมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปลี่ยนบุคลิกและวางตำแหน่งทางการตลาดของโมเดิร์นไนน์ ทวี ให้เป็นสถานีแห่งความทันสมัย ที่มีความทันสมัยบนความหลากหลายและความแตกต่าง

รายการ "คนค้นคน" เริ่มออกอากาศตอนแรกเมื่อวันอังคารที่ 1 เมษายน 2546 เวลา 22.00 – 23.00 น. ทางโมเดิร์นไนน์ ทวี และด้วยเนื้อหาของรายการ มีประเด็นการนำเสนอที่แตกต่างกัน ที่ถูกนำมาประกอบสร้างความหมายในแต่ละแง่มุมของชีวิตที่เป็นเสมือน "แบบเรียนชีวิต" ที่ไม่ได้ถ่ายทอดจากตัวอักษร แต่เป็นแบบเรียนที่มีวิธีการสื่อสารโดยจากภาพและเสียงของ

ถ้อยคำ การกระทำรวมถึงความรู้สึกนึกคิดนำไปสู่ปลายทางคือ "การเข้าใจชีวิต" ที่สะท้อนให้ผู้ชมติดตามรับอรรถรสในหลากหลายอารมณ์และหลากหลายประเด็นการนำเสนอที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงอีกหลายมุมในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมุมมองการดำเนินชีวิต ครอบครัว การต่อสู้ชีวิต วิถีชีวิตของคนในชนบท การเรียกร้องความเป็นธรรมจากราชการ คนด้อยโอกาส ความเสียสละ การสะท้อนแนวคิดในการดำเนินชีวิตของคนต้นเรื่องหรือผู้ร่วมรายการ ที่สร้างความแตกต่างให้ปรากฏเห็นจากรายการโทรทัศน์อื่นๆ อย่างชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันน้ำใจ ความรู้สึกที่ดี ตลอดจนจนถึงการบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่ผู้ร่วมรายการ

หลังจากที่รายการสารคดี "คนค้นคน" ออกอากาศได้เพียงไม่กี่เดือน ก็สามารถสร้างกระแสการตอบรับจากผู้ชมรายการเป็นอย่างดี เนื่องจากการที่รายการสามารถเป็นสื่อกลางเสมือนแบบเรียนชีวิตในการสร้างความรู้และให้ประสบการณ์จริงของชีวิตคนในสังคมให้กับผู้ชมรายการ โดยการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตของผู้ร่วมรายการหรือ "คนต้นเรื่อง" รวมถึงรายการได้มีส่วนในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงให้เกิดปรากฏการณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมจากการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ จนกลายเป็นทอล์ก ออฟ เดอะ ทาวน์ ในช่วงข้ามคืน ซึ่งต่างจากรายการสารคดีทั่วไปที่ปรากฏมักเป็นรายการแนวให้สาระความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์หรืออัตชีวประวัติบุคคลสำคัญเป็นหลัก

สำหรับความบันเทิงมักเป็นรายการประเภทละคร รายการเกมโชว์ รายการวาไรตี้ รายการทอล์กโชว์ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่รายการที่ได้รับความนิยมติดตามรวมถึงการมีส่วนร่วมกับทางรายการมักจะอยู่ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ในปัจจุบัน 18.00 – 22.00 น. ซึ่งความนิยมของผู้ชมต่อรายการโทรทัศน์ในปี 2546 ได้แก่ รายการเกมทศกัณฐ์ ละครหลังข่าว รายการถึงลูกถึงคน เป็นต้น ตลอดจนรายการประเภทเรียลลิตี้ชีวิตคน ที่ปรากฏให้เห็นและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในช่วงปี 2547-2548 ซึ่งเป็นรูปแบบรายการมาจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นรายการอะคาเดมี่ แฟนตาเซีย หรือ รายการบิกบราเธอร์ ซึ่งล้วนเป็นรายการที่มีจุดกำเนิดมาจากต่างประเทศทั้งสิ้น ซึ่งรายการที่กล่าวถึงเป็นรายการที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับให้สาระความรู้ ความบันเทิง ในความนิยมที่เกิดขึ้นกับทางรายการเหล่านั้น ก็ยังคงเป็นความนิยมของผู้ชมรายการในลักษณะปกติ ที่พบเห็นได้ทั่วไปในการมีส่วนร่วมทางรายการ คือ การติดตามชมรายการแล้วแสดงความคิดเห็น หรือ การโหวตลงคะแนนเลือกผ่านทางระบบ SMS หรือการสมัครเข้าร่วมแข่งขันเกมโชว์ เพื่อชิงรางวัลจากทางรายการในลักษณะการแสดงออกถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อ

สังคมในการแสดงออกถึง ความรู้สึกเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือบริจาคเงินและสิ่งของ ให้ปรากฏเห็นเป็นรูปธรรม

" เมื่อได้ชมรายการ คนค้นคน ตอน " แม่ไม่ต้องร้องไห้ " แล้วรู้สึกตื้นตันใจมากจน น้ำตาไหล ต้องชื่นชมทีมงาน ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของหญิงที่เป็นโรคมะเร็ง พอดีตุลาเรื่อรัง มีลูกสองคนเลี้ยงนั้น ถือเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคมไทย เพราะสะท้อนให้เห็นความสำเร็จ ที่เกิดจากการทำดี ใฝ่ดี รวมถึงสังคมที่มีคุณดี และชุมชนดี จะช่วยให้ปัญหาของเยาวชนลดลง " (บทสัมภาษณ์ สุดาวรัตน์ เกตุราพันธ์,งานเสวนาเรื่อง รายการ " คนค้นคน " ให้กับสังคม วันที่ 24 กันยายน 2546)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดกระแสการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการอย่างท่วมท้นของรายการ " คนค้นคน " จะเห็นได้จากกรณีของรายการตอน " แม่ไม่ต้องร้องไห้ " ได้แสดงให้เห็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่เกิดขึ้น จากการที่รายการนำเสนอสารคดีชีวิตของเด็กกตัญญู 2 คนที่ขายปลาทองโก๋ หาเงินเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากแม่เป็นโรคมะเร็งและพ่อก็ติดยาบ้าและเหล้า ซึ่งสร้างความสะเทือนใจและความเห็นใจแก่ผู้ชมรายการ ส่งผลให้รายการประสบความสำเร็จและเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องดังกล่าวจากทั้งสื่อมวลชนและผู้ชมรายการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเป็นสร้างปรากฏการณ์ให้กับรายการโทรทัศน์ไทยในการที่สามารถทำให้ผู้ชมรายการหลายครอบครัวได้พาบุตรหลานมาพบและแสดงความรู้สึกเห็นใจ รวมถึงมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือบริจาคเงินให้กับเด็กทั้ง 2 คน เป็นจำนวนมากถึง 3,00,000 บาท รวมถึงสิ่งของต่างๆ มากมาย และจากรายการตอนดังกล่าว ทำให้รายการ " คนค้นคน " เป็นที่รู้จักของผู้ชมรายการ รวมถึงตอนรายการดังกล่าวยังสร้างกระแสเรียกร้องจากผู้ชมรายการมายังสถานี ให้ออกอากาศซ้ำอีกครั้ง และเมย์-หนึ่ง เด็กกตัญญู 2 คนนี้ก็กลายเป็นตัวอย่างของเด็กดีที่มีความกตัญญู

นอกจากนี้ยังมีตอนรายการที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนอีก คือ รายการตอน " โยมรัก รักนี้ นำทาง " เป็นการนำเสนอชีวิตของครูสุธาสินี น้อยอินทร์ ที่ประสบโรคร้ายรุนแรงแล้วแต่ได้มีจิตเมตตาบริจาคดูแลเด็กติดเชื้อ HIV เด็กกำพร้า เด็กติดยาเสพติดและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งหลังจากการแพร่ภาพรายการดังกล่าว มูลนิธิสุธาสินี น้อยอินทร์ได้รับเงินบริจาคถึง 5,000,00 บาท ซึ่งมาจากธารน้ำใจของผู้ชมรายการรวมถึงการแสดงความเห็นใจและความช่วยเหลือสิ่งของ และการร่วมจัดกิจกรรมระหว่างสมาชิกผู้ชม

รายการ ในการระดมเงินบริจาคและสิ่งของไปเยี่ยมที่มูลนิธิ โดยมีผู้ผลิตรายการเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับผู้ชมรายการอื่นๆ และมีค่าเหนือไปกว่านั้นก็คือความเห็นอกเห็นใจการไต่ถามสารทุกข์สุกข์ถึงอาการป่วยของครอบครัวอย่างเอื้ออาทร จากผู้ชมรายการที่โทรศัพท์เข้าไปที่มูลนิธิในคืนที่รายการออกอากาศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ให้กำลังใจที่ยิ่งใหญ่ที่มีคนมองเห็นคุณค่าจากงานที่เธอทำและเป็นพลังในการลุกขึ้นมาเผชิญกับความเจ็บปวดจากโรคร้ายได้อีกครั้ง รวมถึง ตอนรายการ " ร่วมทาง คือ ร่วมทุกข์ " ที่ผู้ชมรายการได้รับความช่วยเหลือในการบริจาคเงินและสิ่งของจากผู้ชมรายการถึง 2,000,000 กว่าบาท ในเวลาไม่ถึงเดือน เพื่อต้องการช่วยเหลือครอบครัวผู้ชมรายการที่มีลูกชายป่วยเป็นมะเร็งในสมองและใช้หนี้สินของครอบครัว และที่สุดของการสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนอีกตอนรายการ ก็คือเรื่องราวชีวิตของ " สุชิน หญิงสาวที่ก้าวเดินด้วยหัวใจ " หลังจากออกอากาศสุชินได้รับความเมตตาส่งสารจากผู้ชมรายการอย่างล้นหลาม ไม่ว่าในด้านเงินบริจาคที่โอนเข้าบัญชีธนาคารที่มียอดเงินสูงถึง 6,000,000 บาท นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการนำสิ่งของมาให้และให้กำลังใจที่บ้าน ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวสุชินดีขึ้นและมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์สามารถเป็นสื่อกลางในการสร้างให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมได้

รายการ "คนค้นคน" เป็นหนึ่งในรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมและกล่าวถึงในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เนื่องจากเป็นรายการที่มีรูปแบบและแนวคิดในการประกอบสร้างความหมายของรายการที่น่าสนใจ โดยนำเสนอประเด็นในแง่มุมของชีวิตจริงของผู้ชมรายการที่เป็นบุคคลธรรมดาๆ ในสังคมที่น่าสนใจประกอบด้วยทั้งด้านมืดและด้านสว่าง ซึ่งเป็นคุณประโยชน์สามารถทำให้ผู้ชมรายการได้เกิดผลกระทบทางด้านความคิด หลังจากที่ได้ชมรายการแล้ว ตามจุดมุ่งหมายของทางผู้ผลิตรายการ ดังที่ปรากฏในคำนิยามของเว็บไซต์รายการ www.tvburabha.com ว่า " เรื่องราวในรายการ คนค้นคน ถึงแม้จะเป็นเรื่องจริง แต่ก็เป็นเรื่องจริงเพียงบางด้านของมนุษย์ ที่นำเสนอเพื่อรับใช้เป้าหมาย จุดประกายความคิด และสะกิดมโนสำนึก เพื่อให้เกิดการถกเถียงทางปัญญา ซึ่งจะนำมาสู่ความเข้าใจ โปรดเก็บรับคุณค่า และความหมายเชิงปัญญา มากกว่าอารมณ์ และอย่าได้เข้าใจว่า ผู้คนทุกคนในรายการ เป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ ที่สามารถเป็นเยี่ยงอย่างได้ทุกเรื่องไป ซึ่งรายการเป็นแบบเรียนชีวิต นำไปสู่ปลายทางคือ " การเข้าใจชีวิต "

นอกจากปรากฏการณ์ความสนใจติดตามและการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการแล้ว ในระหว่างปี 2546-2548 รายการยังได้รับรางวัลดีเด่นในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกของการยอมรับของสถาบันต่างๆ ในสังคม ดังนี้

ปี 2546 : รางวัลสื่อมวลชนดีเด่น ประเภทรายการโทรทัศน์
สถาบัน สื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย

รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ประเภทรายการส่งเสริมความรู้ดีเด่น
รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ผู้ดำเนินรายการดีเด่น
(คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และ คุณประสาน อิงคนินทร์)

รางวัล STAR ENTERTAINMENT AWARDS
ประเภทรายการสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม
สถาบัน สมาคมนักข่าวบันเทิง

รางวัลเทพทอง ประเภท บุคคลดีเด่นด้านวิทยุโทรทัศน์
(คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ)
สถาบัน สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ปี 2547 : รางวัลส่งเสริมสถาบันครอบครัวดีเด่น ประเภทรายการโทรทัศน์
สถาบัน สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
รางวัล ผลงานดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชน ระดับชาติ ประเภท สื่อมวลชน
(ตอน เหี่ยวอธรรม , ยายไฮ , สม งามอยู่ราษฎร์เต็มขั้นจากทับพัน)
สถาบัน บริษัท แอมเนสตี้แห่งประเทศไทย จำกัด

รางวัล STAR ENTERTAINMENT AWARDS
ประเภทรายการสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม
สถาบัน สมาคมนักข่าวบันเทิง

ประกาศเกียรติคุณ อันดับ 2 รางวัลส่งเสริมสถาบันครอบครัวดีเด่น
 ประเภทรายการโทรทัศน์
 สถาบัน กระทรวงแรงงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ปี 2548 : รางวัล STAR ENTERTAINMENT AWARDS
 ประเภทรายการสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม
 สถาบัน สมาคมนักข่าวบันเทิง

รางวัลเมขลา
 ประเภทรายการสารคดียอดเยี่ยม และ รายการสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม
 สถาบัน สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย

รางวัลสื่อมวลชนดีเด่น
 ประเภทรางวัลเกียรติยศ
 สถาบัน คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปรากฏการณ์พฤติกรรมมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้เข้ามีส่วนร่วมสังเกตการณ์กับกลุ่มผู้ชมรายการดังกล่าว ในการรวมกลุ่มของผู้ชมรายการ(สมาชิกคนคอเดียวกัน) ทั้ง 2 งาน คือ งานครบรอบ 1 ขวบปี รายการที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2547 และ งานรวมพลคนคอเดียวกัน ที่สวนหลวง ร. 9 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2547 ตลอดจนถึงติดตามความเคลื่อนไหวของรายการดังกล่าว มาตลอด พบว่ามีประเด็นปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่น่าสนใจโดยงานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึง พฤติกรรมสาเหตุและปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ รวมถึงการรับรู้ ความหมายของผู้ชมที่มีต่อรายการสารคดี "คนค้นคน" โดยประกอบกับการศึกษาวิจัยในส่วนของ ผู้ผลิตรายการในด้านการประกอบสร้างความหมายรายการ " คนค้นคน" ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ โดยผลงานการวิจัยฉบับนี้ สามารถเป็นประโยชน์นำไปใช้เป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกัน อันนำไปสู่ความเข้าใจธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการได้มากกว่า เพียงปรากฏการณ์ที่เห็นจากสายตาภายนอก เพื่อเข้าใจ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบรายการสารคดีต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี " คนค้นคน " มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมกับการรายการ "คนค้นคน" เป็นอย่างไร
3. การรับรู้ความหมายของผู้ชมที่มีต่อรายการ " คนค้นคน " เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเข้าใจถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมกับการรายการ " คนค้นคน "
3. เพื่อเข้าใจถึงการรับรู้ความหมายของผู้ชมที่มีต่อรายการ " คนค้นคน "

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะรายการสารคดี " คนค้นคน " ที่แพร่ภาพรายการในระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2546 ถึง 31 ธันวาคม 2547 เท่านั้น โดยศึกษาจากผู้ชมรายการ ผู้ร่วมรายการที่มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการ " คนค้นคน " รวมถึงผู้ผลิตรายการในส่วนที่เป็นข้อมูลหลักสำคัญ รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มบุคคลดังกล่าวทั้งหมดไว้ในระหว่างเดือน ตุลาคม 2547 ถึง กุมภาพันธ์ 2548

ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1. การประกอบสร้างความหมายของผู้ผลิตรายการ "คนค้นคน" นำเสนอเรื่องราวโดยวิธีการผสมผสานระหว่างความจริงและแนวคิดละครเร้าอารมณ์ ด้วยการนำเสนอในแนวโทรทัศน์ตามจริง(RealityTV) และดำเนินเรื่องแบบละครเร้าอารมณ์ (Melodrama) เพื่อโน้มน้าวความรู้สึกให้ผู้ชมรายการเกิดปฏิกิริยาเข้ามีส่วนร่วมกับการรายการ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ“คนค้นคน”แบ่งเป็น 8 ระดับ ประกอบด้วย
  - 2.1 การร่วมรับชมรายการเท่านั้น
  - 2.2 การร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย
  - 2.3 การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรม
  - 2.4 การร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรม
  - 2.5 การร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาค
  - 2.6 การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค
  - 2.7 การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค
  - 2.8 การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

3. การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการที่มีต่อรายการ“คนค้นคน” มีลักษณะแตกต่างกันโดยผู้ชมรายการที่มีความเข้าใจผู้อื่นตามสภาพของผู้อื่น(Empathy)และมีแนวคิดทัศนคติที่รู้สึกมีส่วนร่วม (Ego-Involvement) จะแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมมาก

นิยามศัพท์

รายการโทรทัศน์ตามจริง	หมายถึง	รายการโทรทัศน์ประเภทหนึ่งที่น่าเสนอในรูปแบบการติดตามเรื่องราวชีวิตจริงของบุคคลหรือเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น โดยวิธีการนำเสนอให้ผู้ชมติดตามชมอย่างใกล้ชิด
ละครเร้าอารมณ์	หมายถึง	แนวละครที่มีเนื้อเรื่องกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาต่อข้อขัดแย้งที่เป็นขาวดำอย่างชัดเจน โดยถ่ายทอดมาจากบุคคลในชีวิตจริง
ผู้ชมรายการ	หมายถึง	ผู้ที่เปิดรับเนื้อหารายการต่างๆ ทางสื่อโทรทัศน์

ผู้ชมรายการ หมายถึง
การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ หมายถึง

ผู้ที่เปิดรับเนื้อหารายการต่างๆ ทางสื่อโทรทัศน์
ปฏิกิริยาของผู้ชมรายการที่มีต่อรายการใน
ลักษณะต่างๆ ได้แก่ การร่วมดูรายการเท่านั้น
การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมกิจกรรม
และการร่วมบริจาค .

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงวิธีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ รวมถึงปัจจัย
ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกับทางรายการ
2. การวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางให้กับการพัฒนารูปแบบรายการสารคดีชีวิต ที่ทำ
ให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมที่เป็นประโยชน์ให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมต่อไป